26/03/2022

Από τη Σερβία στην Ουκρανία: 23 χρόνια από τους νατοϊκούς βομβαρδισμούς – Ορατά τα πλήγματα στα μνημεία της Ορθοδοξίας

/ Επικαιρότητα

Εικοσιτρία χρόνια συμπληρώθηκαν προχθές 24η Μαρτίου του 1999, όταν το ΝΑΤΟ ξεκίνησε τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, μετά την άρνηση της τελευταίας να υπογράψει τη συμφωνία για το μέλλον του Κοσσυφοπεδίου.

- **της Δέσποινας Σωτηρίου**

Η φετινή επέτειος συμπίπτει με τη συμπλήρωση ενός μήνα από την εισβολή της

Ρωσίας στην Ουκρανία.

Η επίσημη κωδική ονομασία της επιχείρησης του ΝΑΤΟ ήταν Operation Allied Force.

Οι βομβαρδισμοί διήρκεσαν σχεδόν 3 μήνες και ακολουθήθηκαν από χερσαία εισβολή. Ήταν η πρώτη επίθεση στην ιστορία της Συμμαχίας κατά κυρίαρχου κράτους, μετά τις λανθασμένες εκτιμήσεις της Μαντλίν Ολμπράιτ που απεβίωσε πριν λίγες ώρες. Είναι χαρακτηριστικό πως εν μέσω βομβαρδισμών, η Washington Post σε πρωτοσέλιδο ρεπορτάζ της ότι η κυρία Ολμπράιτ έκρινε λανθασμένα τις προθέσεις του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς.

Η εφημερίδα χαρακτήρισε τους βομβαρδισμούς «πόλεμο της κυρίας Ολμπράιτ» και υποστήριξε ότι τόσο η υπουργός Εξωτερικών όσο και οι σημαντικότεροι σύμβουλοί της εκτίμησαν λανθασμένα πως ο πρόεδρος της Γιουγκοσλαβίας θα υποχωρούσε. Η πεποίθηση αυτή της Ολμπράιτ, έσπρωξε την Αμερική και το ΝΑΤΟ να προχωρήσουν στη στρατιωτική επίθεση κατά της Γιουγκοσλαβίας, χωρίς προηγουμένως να έχουν γίνει προετοιμασίες για ενδεχόμενη αντίσταση της σερβικής πλευράς.

Στη διάρκεια των βομβαρδισμών, σύμφωνα με τη διεθνή οργάνωση προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Human Rights Watch, 500 περίπου άμαχοι έχασαν τη ζωή τους σε 90 διαφορετικά επεισόδια, ενώ το ΝΑΤΟ κατηγορήθηκε για παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου.

Το Βελιγράδι, από την πλευρά του, έκανε λόγο για 5.000 νεκρούς αμάχους στη διάρκεια των 78ήμερων αεροπορικών επιχειρήσεων. Το 30% των θυμάτων ήταν παιδιά, ενώ παιδιά ήταν και το 40% των τραυματιών. Οι ΝΑΤΟικές βόμβες κατέστρεψαν 480 εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ η UNICEF υπολόγισε ότι καταστράφηκε το 50% των σχολείων στο Κοσσυφοπέδιο.

Το ίδιο το ΝΑΤΟ δεν έδωσε ποτέ στη δημοσιότητα επισήμως στοιχεία για τις απώλειες αμάχων.

Το αμερικανικό Πεντάγωνο, ωστόσο, παραδέχθηκε ότι υπήρξαν «20 με 30 περιπτώσεις λαθών», που προκλήθηκαν ως συνέπεια των βομβαρδισμών.

Τα μνημεία που επλήγησαν

Περίπου 1.700 μνημεία, ορισμένα από τα οποία συγκαταλέγονται στη λίστα Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, καταστράφηκαν στη διάρκεια των πολέμων στην πρώην Γιουγκοσλαβία, στους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ και στις

συγκρούσεις στο Κόσοβο.

Στη διάρκεια των πολεμικών συρράξεων στην πρώην Γιουγκοσλαβία εξαφανίστηκαν επίσης χιλιάδες έργα τέχνης, εικόνες και θρησκευτικά αντικείμενα. Μόνο στη Σερβία, κατά τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ το 1999, 175 μνημεία υπέστησαν ζημιές ή καταστράφηκαν.

Σύμφωνα με στοιχεία του σερβικού ινστιτούτου για την προστασία των μνημείων, 23 μεσαιωνικές μονές και μεγάλος αριθμός εκκλησιών υπέστησαν ζημιές, μεταξύ των οποίων και μουσουλμανικά τεμένη στην Τζακόβιτσα, στο Πετς και στο Πρίζρεν του Κοσόβου. Η μονή Γκρατσάνιτσα υπέστη, επίσης, ζημιές και τώρα έχει συμπεριληφθεί στη λίστα της UNESCO.

Το ΝΑΤΟ βομβάρδισε το κτίριο Μπανόβινα (έδρα του Εκτελεστικού Συμβουλίου της Βοϊβοντίνα) στο ΝόβιΣαντ και την έδρα της σερβικής κυβέρνησης και του υπουργείου Εξωτερικών. Η μονή Βοϊλόβιτσα, κοντά στο Πάντσεβο, επλήγη επίσης.

Κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων στο Κόσοβο καταστράφηκαν 76 μνημεία, τα 71 από τα οποία σερβικά. Από την άφιξη της ειρηνευτικής δύναμης του ΝΑΤΟ στο Κόσοβο (KFOR) τον Ιούνιο του 1999 έως το Μάιο του 2001 υπολογίζεται ότι καταστράφηκαν 107 θρησκευτικά μνημεία, τα περισσότερα σερβικά.

Σύμφωνα με στοιχεία της Σερβικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, το 2004 οι αναταραχές στο Κόσοβο είχαν ως αποτέλεσμα την πυρπόληση 35 θρησκευτικών κτιρίων, τα 18 από τα οποία ήταν μνημεία. Καταστράφηκαν η μονή Ντέβιτς, το κονάκι της Μονής Αρχαγγέλου και η εκκλησία της Παναγίας Λιέβιτσκα, η οποία στη συνέχεια εντάχθηκε στη λίστα της UNESCO.

Επίσης 438 ορθόδοξα μνημεία καταστράφηκαν ή υπέστησαν ζημιές στη διάρκεια των πολέμων στην Κροατία και στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ενώ χάθηκαν περίπου 7.000 εικόνες από ορθόδοξους ναούς.

Σύμφωνα με την Καθολική Εκκλησία, 450 ναοί της καταστράφηκαν στη διάρκεια του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία. Η Ισλαμική Κοινότητα αναφέρει ότι 650 ισλαμικά μνημεία καταστράφηκαν. Στις συγκρούσεις του 1990, μεταξύ άλλων, παραστρατιωτικές δυνάμεις κατέστρεψαν στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη την παλιά γέφυρα του Μόσταρ, σύμβολο της πόλης, που αργότερα ανακατασκευάστηκε.
Απειλείται η Ορθόδοξη Κληρονομιά στην Ουκρανία

Σε κίνδυνο βρίσκονται ορισμένα από τα πιο σημαντικά μνημεία της παγκόσμιας κληρονομιάς στην Ουκρανία. Ιστορικά μνημεία, τοποθεσίες και μουσεία, αλλά και ορθόδοξοι ναοί κοντά σε διοικητικά και κυβερνητικά κτίρια, σε περίπτωση

βομβαρδισμού κινδυνεύουν υπενθυμίζει σε ανακοίνωση το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών Icomos.

Κανείς δεν γνωρίζει ακόμη το μέγεθος της καταστροφής, ωστόσο μαρτυρίες λένε ότι κάποιες βόμβες κτύπησαν μουσεία και άλλα πολιτιστικά κτίρια, εκκλησίες και παραδοσιακούς οικισμούς, ενώ έχουν καταγραφεί λεηλασίες.

«Οποιοσδήποτε βομβαρδισμός ή μάχες σε ένα τόσο πυκνό ιστορικό αστικό τοπίο όχι μόνο θα επιφέρει περισσότερους θανάτους και ταλαιπωρία στον άμαχο πληθυσμό, αλλά και κατά πάσα πιθανότητα θα προκαλέσει μεγάλη ανεπανόρθωτη ζημιά σε αυτές τις σημαντικές πολιτιστικές ιδιότητες» τονίζει το Icomos και συνεχίζει:

«Ως διεθνής ΜΚΟ στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και συμβουλευτικός φορέας για τη Σύμβαση Παγκόσμιας Κληρονομιάς, το ICOMOS υπενθυμίζει ότι το Κίεβο έχει ένα σημαντικό ιστορικό κέντρο – του οποίου τα κοσμήματα είναι ο Καθεδρικός Ναός της Αγίας Σοφίας και τα σχετικά μοναστηριακά κτίρια και το μοναστικό συγκρότημα της Λαύρας Κιέβου-Πετσέρσκ με την Εκκλησία του Σωτήρος στο Μπερέστοβο – όλα εγγεγραμμένα ως κληρονομιά της ανθρωπότητας σύμφωνα με τη Σύμβαση Παγκόσμιας Κληρονομιάς του 1972.

Το ICOMOS επιμένει και πάλι να υπενθυμίζει την προστασία που παρέχεται στην πολιτιστική κληρονομιά από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και ειδικότερα τη σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία της πολιτιστικής ιδιοκτησίας σε περίπτωση ένοπλης σύγκρουσης και τα πρωτόκολλά της, καθώς και τις επίσημες δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν τα Κράτη Μέρη στη διεθνή κοινότητα όταν υπογράψουν στη Σύμβαση Παγκόσμιας Κληρονομιάς του 1972» καταλήγει η ανακοίνωση.

Επίσης σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση, η UNESCO «ανησυχεί βαθιά για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και την κλιμάκωση της βίας στην Ουκρανία» και κάλεσε για σεβασμό της «Σύμβασης της Χάγης για την Προστασία της Πολιτιστικής Ιδιοκτησίας σε περίπτωση Ένοπλης Σύγκρουσης» και των δύο πρωτόκολλων της του 1964 και του 1999, για την αποφυγή της καταστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς

Κατάλογος Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς στην Ουκρανία σύμφωνα με την UNESCO

Ουκρανία

Κίεβο: Ο Καθεδρικός της Αγίας Σοφίας και τα Σχετικά Μοναστικά Κτίρια, το Λαύρα των Σπηλαίων του Κιέβου (Kiev: Saint-Sophia Cathedral and Related Monastic Buildings, Kiev-Pechersk Lavra) – (1990)

Λβιβ – Το Ιστορικό Κέντρο (L'viv – the Ensemble of the Historic Centre) – (1998)

Γεωδαιτικό Τόξο Στρούβε (Struve Geodetic Arc) – (2005) *

Αρχέγονα Δάση Οξιάς των Καρπαθίων και της υπόλοιπης Ευρώπης (Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions of Europe) -(2007), (2011), (2017) *

Κατοικία των Μπουκοβινιανών και Δαλματών Μητροπολιτών (Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans) – (2011)

Ξύλινα τσέρκβα της περιοχής των Καρπαθίων στην Πολωνία και την Ουκρανία – (2013)*

Αρχαία Πόλη της Ταυρικής Χερσονήσου και η Χώρα της (Ancient City of Tauric Chersonese and its Chora) – (2013)